

ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3^{*}
ADVERSITY QUOTIENT LEVEL OF TEACHERS IN THE SCHOOL CONSORTIUM 3
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE RATCHABURI

¹ทิพย์สุดา จิวใจ Thipsuda Jewjai ²พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Phetphon

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: bonuzzthipsuda@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยการศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 เป็นการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 40 คน และครูผู้สอนจำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 65 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหามีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ความอดทนต่อปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และการควบคุมตนเองมีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค, ระดับความสามารถ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This article aims to study the adversity quotient level of teachers in the school consortium 3 under the secondary educational service area office Ratchaburi. This research was descriptive research. The samples used in the research were 5 school directors, 5 deputy school principals, 40 heads of departments and 15 teachers, totaling 65 selected by purposive sampling. The research instrument was a questionnaire on the adversity quotient level which is a 5-level rating scale of 20 items. Data were analyzed by using mean and standard deviation. The results showed that the overview of the adversity quotient level of teachers in the school consortium 3 under the secondary educational service area office Ratchaburi is at a moderate level. The Reach obtained the highest adversity quotient level which is in moderate level. Followed by the Origin and Ownership, the Endurance, and the Control obtained the lowest adversity quotient level which are also in moderate level.

Keywords: Adversity Quotient, Skill Level, Secondary Schools.

บทนำ

จากในอดีตจนถึงปัจจุบันจะสามารถสังเกตได้ว่า มนุษย์มีการปรับตัว เปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์ในการศึกษา ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถรับมือ แก้ไขปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาได้ ส่วนองค์การก็ต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกัน ศักยภาพของบุคลากรทุกคนมีผลต่อการดำเนินงานภายในองค์การ หากบุคลากรขององค์การมีความสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้องค์การมีคุณภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น บุคลากรทุกคนควรได้รับการพัฒนาด้านตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับองค์การได้ (พชร สันทัด, 2562) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เช่นกัน โดยกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับผิดชอบหน้าที่ในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดหลักการพัฒนายั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางและกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในการพัฒนาประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017)

ด้วยสภาวะในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งภัยพิบัติและวิกฤตทางธรรมชาติ ต่างส่งผลกระทบต่อบุคคลทำให้มีภาวะความเครียดจากปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม บุคคลทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทหรือประกอบอาชีพใดต่างก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคปัญหาวิกฤต หรือความยากลำบากในชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น จากการประเมินสุขภาพจิตคนไทยตลอดปี 2564 พบสัดส่วนผู้มีภาวะเครียดสูง เสี่ยงซึมเศร้า และเสี่ยงฆ่าตัวตายในกลุ่มประชาชนทั่วไปถึงร้อยละ 14.5 16.8 และ 9.5 ตามลำดับ โดยปัญหาดังกล่าวนี้นับสัดส่วนสูงมากในกลุ่มเด็กและเยาวชนวัยเรียนอายุไม่ถึง 20 ปี และ 20-29 ปี โดยความกังวลใจของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นในเรื่องที่เชื่อมโยงกับ

ครอบครัว การเรียน และอนาคตของตน ผู้ที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการตกงาน สูญเสียรายได้ หรือธุรกิจ พบว่ามีความเสี่ยงต่อภาวะเครียดสูง เสี่ยงซึมเศร้าและเสี่ยงฆ่าตัวตายสูงกว่าคนทั่วไป 2-3 เท่า จากฐานข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข จำนวนผู้พยายามฆ่าตัวตายที่เข้ารับบริการสุขภาพจิตในปี 2563 และ 2564 มีจำนวนสูงถึงกว่า 2.4 หมื่นคนต่อปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2565) จะเห็นได้ว่าเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิต ยังมีบุคคลจำนวนมากที่ไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และรับมือหาทางออกได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตด้านจิตใจมากขึ้น ดังนั้น ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคสมัยนี้

การที่บุคคลจะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตหรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้น นอกจากจะต้องมีเชาวน์ปัญญา (Intelligent Quotient: IQ) และเชาวน์อารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) แล้วยังต้องมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) ร่วมด้วย จึงจะทำให้มีความเพียรพยายาม อดทน และสามารถหาทางแก้ไขและเอาชนะอุปสรรคปัญหาที่เข้ามาได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) Stoltz (1997) ผู้ที่ศึกษาและเผยแพร่แนวคิดนี้ได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคนั้นเป็นตัวกำหนดความสำเร็จทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงาน นอกจากนี้ยังเป็นตัวทำนายความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ แรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนา และการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย ดังนั้น ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคถือเป็นอีกหนึ่งคุณสมบัติที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรายย่อยไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ปวีณา คำพุกกะ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับสมหญิง จันทฤทธิ์ และเกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู ด้านความสำเร็จและการยอมรับในการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานจึงสามารถกล่าวได้ว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี (2565) มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 26 โรงเรียน โดยแบ่งพื้นที่รับผิดชอบออกเป็น 4 กลุ่มเครือข่ายสหวิทยาเขต มีบทบาทในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา โดยกลุ่มเครือข่ายสหวิทยาเขตราชบุรี 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี กำหนดเป้าประสงค์ที่เน้นผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต มีความรู้ความเข้าใจ สามารถวางแผนในการศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ และ

สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังเน้นให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบสามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และรองรับวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

การนำแนวคิดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค มาปรับใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกลุ่มเครือข่ายสหวิทยาเขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ควรจะต้องนำสู่การปฏิบัติการพัฒนาในระดับครูและบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละโรงเรียน ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากต้องพัฒนาครูและบุคลากรให้มีสมรรถนะและศักยภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลวัตและสามารถรับมือกับปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารงานบุคคลจึงต้องให้ความสำคัญกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูและบุคลากร เพื่อที่ครูและบุคลากรจะได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี เต็มกำลังความสามารถ แม้จะเกิดปัญหาและอุปสรรคขึ้นก็จะสามารถรับมือ จัดการกับอารมณ์ และหาทางแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างไม่ลดละความพยายาม คุณภาพจากการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรก็จะมีผลต่อผู้เรียนและนำไปสู่คุณภาพที่ดีขึ้นของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดการเรียนรู้ การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และหน้าที่ความรับผิดชอบนอกเหนือจากการสอน นอกจากนี้ยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและปลูกฝังความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคให้แก่ผู้เรียนได้อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางพัฒนาครูให้มีคุณสมบัติเป็นไปตามแนวคิดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมและสุขภาวะที่ดีในการปฏิบัติงานส่งผลให้ครูปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสายธรรมจันทร์ 2) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการราชบุรี 3) โรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ 4) โรงเรียนเนกขัมวิทยา และ 5) โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 5 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 5 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

โรงเรียนละ 8 คน รวม 40 คน และครูผู้สอน โรงเรียนละ 3 คน รวม 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 65 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงานปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) มีจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีจำนวน 20 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับของ Best (1981)

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย สร้างผังโครงสร้างเครื่องมือและข้อคำถามในการสอบถามให้ชัดเจน ตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ และหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาใช้ พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีจำนวน 20 ข้อ รวมทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามที่จะนำไปใช้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์ รวมทั้งตรวจสอบและปรับแก้ไขถ้อยคำภาษาให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึงแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีในการออกหนังสือราชการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-office) เวียนแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ทั้ง 5 โรงเรียนในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้ให้ข้อมูลดำเนินการตอบแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ จากระหัสคิวอาร์โค้ด ผ่าน Google Form ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 14 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษาแนวทางในการเก็บข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาและแบบสอบถามทุกฉบับ ผ่านการตรวจสอบแล้วว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามครบถ้วนทุกประเด็นคำถามอย่างสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ของศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ

ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 จากแบบสอบถามทั้งสิ้น 65 ฉบับ โดยวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา และความอดทนต่อปัญหา ดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ในภาพรวม

ข้อ	ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค	ระดับความสามารถ		แปลผล	ลำดับที่
		M	S.D.		
1	การควบคุมตนเอง	3.27	0.69	ปานกลาง	4
2	การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา	3.43	0.70	ปานกลาง	2
3	การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา	3.48	0.74	ปานกลาง	1
4	ความอดทนต่อปัญหา	3.31	0.72	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรายด้าน		3.37	0.71	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.37$, $S.D. = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้านระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 พบว่า ด้านการรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.48$, $S.D. = 0.74$) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.43$, $S.D. = 0.70$) ด้านความอดทนต่อปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.31$, $S.D. = 0.72$) และด้านการควบคุมตนเอง มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$, $S.D. = 0.69$)

ตารางที่ 2 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการควบคุมตนเอง

ข้อ	การควบคุมตนเอง	ระดับความสามารถ		แปลผล	ลำดับที่
		M	S.D.		
1.	จัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น	3.09	0.70	ปานกลาง	4
2.	ควบคุมสถานการณ์ในชีวิตได้	3.43	0.61	ปานกลาง	2
3.	มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา	3.28	0.72	ปานกลาง	3

4.	พยายามหาทางออกของปัญหาอยู่เสมอ	3.08	0.76	ปานกลาง	5
5.	ควบคุมตนเองให้ข้ามผ่านอุปสรรคไปได้	3.46	0.66	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรายข้อย่อย		3.27	0.69	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการควบคุมตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$, $S.D. = 0.69$) เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นรายข้อ พบว่า การควบคุมตนเองให้ข้ามผ่านอุปสรรคไปได้มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.46$, $S.D. = 0.66$) รองลงมา คือ การควบคุมสถานการณ์ในชีวิตได้อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.43$, $S.D. = 0.61$) การมีความคิดเชิงรุกต่อปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.28$, $S.D. = 0.72$) การจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.09$, $S.D. = 0.70$) และ การพยายามหาทางออกของปัญหาอยู่เสมอมีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.08$, $S.D. = 0.76$)

ตารางที่ 3 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา

ข้อ	การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา	ระดับความสามารถ		แปลผล	ลำดับที่
		M	S.D.		
1.	พิจารณาหาสาเหตุของปัญหา	3.97	0.77	มาก	1
2.	ตระหนักว่าตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น	3.34	0.48	ปานกลาง	3
3.	ไม่ผลักระยะความรับผิดชอบให้คนอื่น	3.23	0.53	ปานกลาง	5
4.	วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรค	3.27	0.82	ปานกลาง	4
5.	ยินดีรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนกระทำ	3.36	0.89	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรายข้อย่อย		3.43	0.70	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.43$, $S.D. = 0.70$) เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นรายข้อ พบว่า การพิจารณาหาสาเหตุของปัญหามีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($M = 3.97$, $S.D. = 0.77$) รองลงมา คือ การยินดีรับผิดชอบในผลของสิ่งที่ตนกระทำอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.36$, $S.D. = 0.89$) การตระหนักว่าตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.34$, $S.D. = 0.48$) การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.27$, $S.D. = 0.82$) และการไม่ผลักระยะความรับผิดชอบให้คนอื่นมีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.23$, $S.D. = 0.53$)

ตารางที่ 4 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา

ข้อ	การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา	ระดับความสามารถ		แปลผล	ลำดับที่
		M	S.D.		
1.	รับรู้ว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลหรือแผ่ขยายไปสู่ชีวิตด้านอื่นมากน้อยเพียงใด	3.47	0.71	ปานกลาง	3
2.	จำกัดผลกระทบของปัญหาไม่ให้ส่งผลเสียต่อชีวิตด้านอื่น	3.55	0.79	มาก	2
3.	ไม่ละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญในระหว่างที่เผชิญปัญหา	3.58	0.77	มาก	1
4.	แยกแยะเรื่องงานและปัญหาส่วนตัวได้	3.41	0.63	ปานกลาง	4
5.	แยกแยะเรื่องเลวร้ายออกจากส่วนอื่นของชีวิตได้	3.38	0.78	ปานกลาง	5
เฉลี่ยรายข้อย่อย		3.47	0.74	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านการรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.47$, $S.D. = 0.74$) เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นรายข้อ พบว่า การไม่ละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญในระหว่างที่เผชิญปัญหา มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ($M = 3.58$, $S.D. = 0.77$) รองลงมา คือ การจำกัดผลกระทบของปัญหาไม่ให้ส่งผลเสียต่อชีวิตด้านอื่น อยู่ในระดับมาก ($M = 3.55$, $S.D. = 0.79$) การรับรู้ว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลหรือแผ่ขยายไปสู่ชีวิตด้านอื่นมากน้อยเพียงใดอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.47$, $S.D. = 0.71$) การแยกแยะเรื่องงานและปัญหาส่วนตัวได้ อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.41$, $S.D. = 0.63$) และ การแยกแยะเรื่องเลวร้ายออกจากส่วนอื่นของชีวิตได้มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.38$, $S.D. = 0.78$)

ตารางที่ 5 ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านความอดทนต่อปัญหา

ข้อ	ความอดทนต่อปัญหา	ระดับความสามารถ		แปลผล	ลำดับที่
		M	S.D.		
1.	รับรู้ว่ามีปัญหานั้นจะคงอยู่นานเพียงใด	3.28	0.65	ปานกลาง	3
2.	มองว่าปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งชั่วคราว	3.38	0.78	ปานกลาง	2
3.	มีความอดทนและอดสาหัสในการแก้ปัญหา	3.23	0.79	ปานกลาง	4
4.	หวังเสมอว่าจะสามารถหาทางออกของปัญหาได้	3.22	0.72	ปานกลาง	5
5.	จัดการกับความยึดเยื้อของปัญหาได้	3.44	0.66	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรายข้อย่อย		3.31	0.72	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ด้านความอดทนต่อปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.31, S.D. = 0.72$) เมื่อพิจารณาระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคเป็นรายข้อ พบว่า การจัดการกับความยืดหยุ่นของปัญหาได้มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.44, S.D. = 0.66$) รองลงมา คือ การมองว่าปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งชั่วคราวอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.38, S.D. = 0.78$) การรับรู้ว่ายปัญหานั้นจะคงอยู่นานเพียงใดอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.28, S.D. = 0.65$) การมีความอดทนและอดสาเหในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.23, S.D. = 0.79$) และ การหวังเสมอว่าจะสามารถหาทางออกของปัญหาได้มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.22, S.D. = 0.72$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา การจะประกอบวิชาชีพใดๆ ก็ตามจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะพื้นฐาน คือเป็นผู้ที่มีความสำคัญกับหน้าที่ความรับผิดชอบและมีความฉลาดทางอารมณ์ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็จะทำความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาที่จะตามมา สามารถรับรู้ว่ายปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลหรือแผ่ขยายไปสู่ชีวิตด้านอื่นมากน้อยเพียงใด และจำกัดผลกระทบของปัญหาไม่ให้ส่งผลเสียต่อหน้าที่การงานและชีวิตด้านอื่น สามารถแยกแยะเรื่องงานและเรื่องปัญหาส่วนตัวได้ ไม่นำอารมณ์อยู่เหนือเหตุผล และไม่ละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญในระหว่างที่เผชิญปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับทศพร มะหะหมัด และสุวิมล พันธิต (2563) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการอารมณ์ถือเป็นส่วนสำคัญในการวางระบบของการทำงานเพื่อเป็นทางออกให้กับบุคลากรขององค์กรได้เป็นอย่างดี การใช้ช่วงเวลาที่ต้องอดทนอดกลั้นกับแรงกดดันที่เกิดขึ้นทำให้สามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมบุคลิกภาพในแต่ละบุคคลของเพื่อนร่วมงานในหลายบทบาทของการทำงานที่ควรให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมถึงการรับมือกับทุกปัญหาที่เกิดขึ้น และมีความสอดคล้องกับสำราญ กำจัดภัย และผจงจิต อินทสุวรรณ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลมีความสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนให้อยู่ในสภาพปกติจะสามารถสะกดกลืนอารมณ์ ทำให้อยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ แสดงออกได้เหมาะสมตามสถานการณ์ มีจิตใจหนักแน่น มั่นคง จัดการกับอารมณ์ได้เหมาะสม ทำให้ปรับอารมณ์ให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี

2. ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมาอย่างดี ในด้านความมีสติรอบคอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เมื่อเกิดปัญหาขึ้น สามารถพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาได้ วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของอุปสรรคได้ มีความ

รับผิดชอบต่อหน้าที่และการกระทำของตน ตระหนักได้ว่าตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้คนอื่น สอดคล้องกับสุทธิพร บุญส่ง และสายพิน สิริรักษ์ (2563) ที่กล่าวไว้ว่า “ความรับผิดชอบ” เป็นคุณลักษณะหนึ่งในจรรยาบรรณต่อวิชาชีพของครูที่เป็นมาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการ และสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2558) ที่กำหนดคุณลักษณะความรับผิดชอบเป็นจรรยาบรรณต่อวิชาชีพไว้ในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 2 ข้อ 8 ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ชื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3. ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านความอดทนต่อปัญหา โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ต่างก็มีบริบทเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง แต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือทุกโรงเรียนต่างก็มีปัญหา ความท้าทาย และความยากลำบากเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ครูสามารถรับมือกับปัญหาและอดทนแก้ไขปัญหามากมาย ผ่านพ้นไปในที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการมองปัญหาว่าเป็นสิ่งชั่วคราว สามารถหาทางออกของปัญหาได้ และเป็นผู้ที่มีความอดทนและอดสาหัสในการแก้ปัญหา และสามารถจัดการกับความยืดหยุ่นของปัญหาได้ สอดคล้องกับพระรุ่งเกียรติ อินทพญโญ (2566) ที่กล่าวไว้ว่า ความอดทนต่อทุกขเวทนาอันที่ทำให้ลำบาก อดทนตรากตรำประกอบกิจการงานต่าง ๆ โดยตั้งอยู่บนฐานของปัญญา การกระทำตามระเบียบแบบแผนในสิ่งที่ทำหรือที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ เพื่อประโยชน์แต่ตนเองและสังคม และยังสอดคล้องกับสมใจ สืบเสาะ, สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ และนันทรัฐ จีรภัทรวรากล (2565) ที่กล่าวไว้ว่า การจะทำงานให้มีก้าวหน้าประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องผ่านปัญหาและอุปสรรคมากมาย หากบุคคลขาดความอดทนย่อมก่อให้เกิดปัญหาดังแต่ระดับปัจเจกชนและอาจขยายกว้างออกไปจนถึงระดับสังคมโลก ทำให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงลบทำให้ศักยภาพในการทำงาน การเรียน การดำเนินชีวิตของบุคคลลดลงหรือล้มเหลวได้

4. ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการควบคุมตนเอง อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ยังมีความไม่มั่นใจในการความสามารถในการควบคุมตนเองให้จัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น หรือควบคุมสถานการณ์ในชีวิตได้ อาจยังขาดแรงจูงใจในการพยายามหาทางออกของปัญหาอยู่เสมอและควบคุมตนเองให้ข้ามผ่านอุปสรรคไปได้ และอาจยังต้องการการส่งเสริมให้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา สอดคล้องกับธัญญรัตน์ ธนวิดิอภิชาติโชติ (2565) ที่กล่าวไว้ว่า การควบคุมตนเองเป็นความสำคัญในการดำเนินชีวิตในระดับบุคคลและมีความสำคัญต่อสังคม ความสงบร่มเย็นจะเกิดได้บุคคลต้องรู้จักพัฒนาความเข้าใจในตนเองและต้องรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในหลักของศีลมีความเพียรในการประพฤติดี และสอดคล้องกับพรพิมล ฤทธิ์เลิศชัย (2565) ที่กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจในการทำงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูทุกคน เพราะนอกจากจะทำให้ครูมีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการทำงานแล้ว ยังทำให้ครูมีความสุขในการทำงาน หากครูขาดแรงจูงใจในการทำงานย่อมส่งผลให้ครูมีทัศนคติในด้านลบกับโรงเรียนและแสดงพฤติกรรมการ

ทำงานด้านลบออกมา ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อโรงเรียน โรงเรียนที่ครูขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานย่อมได้รับความเสียหายและไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient: AQ) ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทุกคนจำเป็นต้องมี เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของครูให้สามารถแก้ไขปัญห พยายามหาสาเหตุของปัญหาและรับผิดชอบต้อปัญหาที่เกิดขึ้น มีการรับรู้แผ่ขยายและจำกัดผลกระทบของปัญหาไม่ให้กระทบชีวิตด้านอื่น และอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามา เมื่อครูมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรคจะสามารถทำให้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านการสอนและงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นซึ่งส่งผลดีต่อผู้รับบริการและสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบของความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค 4 ประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค

จากภาพที่ 1 ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค 4 องค์ประกอบ อธิบายได้ดังนี้

1. การควบคุมตนเอง (Control) การที่ครูตระหนักรู้ว่าตนสามารถจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถควบคุมสถานการณ์ในชีวิตได้ มีความคิดเชิงรุกต้อปัญหาและพยายามหาทางออกอยู่เสมอ
2. การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต้อปัญหา (Origin and Ownership) การที่ครูพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาและตระหนักรู้ว่าตนมีส่วนร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้น ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบให้คนอื่น
3. การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา (Reach) การที่ครูรับรู้ว่ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลหรือแผ่ขยายไปสู่ด้านอื่นของชีวิตมากน้อยเพียงใด และจำกัดผลกระทบของปัญหาไม่ให้ส่งผลเสียต่อชีวิตด้านอื่น และไม่ละเลยหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญในระหว่างที่เผชิญปัญหา

4. ความอดทนต่อปัญหา (Endurance) การที่ครูรับรู้ว่ายปัญหานั้นจะคงอยู่นานเพียงใด มองว่าอุปสรรคเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว มีความอดทน อุตสาหะ มีความหวังอยู่เสมอว่าจะสามารถหาทางออกของปัญหาได้

จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ที่ผู้บริหารควรสร้างแนวทางการพัฒนาการควบคุมตนเอง การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา การรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา และความอดทนต่อปัญหา โดยผลการศึกษาพบว่า ด้านการควบคุมตนเอง มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการควบคุมตนเองของครูให้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาการควบคุมตนเองของครูควรมีการส่งเสริมให้กระบวนการในการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของงานที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่ครูทำเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติม เพื่อให้ครูได้ฝึกการควบคุมตนเองกับผู้เชี่ยวชาญนำไปสู่การปฏิบัติในการทำงานและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ควรดำเนินการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครู ทั้งในด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่อปัญหา ด้านการรับรู้การแผ่ขยายของปัญหา และด้านความอดทนต่อปัญหา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูในภาพรวมทุกด้าน ยังมีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางจึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูไปสู่ในระดับมากหรือมากที่สุด

1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สหวิทยาเขตราชบุรี 3 ควรเร่งดำเนินการพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครู ด้านการควบคุมตนเอง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูด้านการควบคุมตนเอง มีระดับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยจากประชากรเพียงกลุ่มโรงเรียนเดียวซึ่งมีเพียง 5 โรงเรียน ทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ให้ข้อมูลเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยในขอบเขตประชากรที่มากขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของครูที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกโรงเรียน

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบหรือนวัตกรรมในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาหรือบริบทในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ทศพร มะหะหมัด และสุวิมล พันธุ์โต. (2563). การใช้ความฉลาดทางอารมณ์ในการปฏิบัติงานของทรัพยากรบุคคลในองค์กร. **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 6(2). 267-280.
- ธัญญ์รัศม์ ธนวิดิอภิชาติโชติ. (2565). หลักพุทธศาสนาและจิตวิทยาการควบคุมตนเอง. **วารสารวิชาการแห่งอนาคต**. 2(2). 9-23.
- ปวีณา คำพุททะ. (2559). อิทธิพลของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค ความเชื่ออำนาจภายในตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรายย่อยไทย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. **วารสารมหาวิทยาลัยศรีสัชนาลัย**. 22(1). 20-32.
- พชร สันทัด. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการทำงานในยุคประเทศไทย 4.0. **วารสารอาชีวกรรมและความปลอดภัย**. 1(1). 80-81.
- พรพิมล ฤทธิ์เลิศชัย. (2565). การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน. **วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา**. 1(2). 1-10.
- พระรุ่งเกียรติ อินทปญโญ. (2566). ความอดทนกับการบริหารงานในองค์กร. **วารสารมหาปชาบดีเถรีปริทรรศน์**. 1(1). 27-34.
- ศิริชัย กาญจนवासี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบมาตรฐานเดิม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). **สุขภาพคนไทย 2565: ครอบครัวไทยในวิกฤตโควิด-19**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมใจ สืบเสาะ, สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ และนันณัฐ จีรภัทรวรากล. (2565). การพัฒนาหนังสือเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เรื่องชนกชาดกในทศชาติชาดก ตอนบำเพ็ญเพียรวิริยะบารมี เพื่อส่งเสริมความตระหนักคุณธรรมด้านความอดทน. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**. 7(2). 182-195.
- สมหญิง จันทุไทย และเกียรติศักดิ์ อิชยานันท์. (2559). ความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร**. 8(2). 190-198.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี. (2565). **วิสัยทัศน์ พันธกิจ และอำนาจหน้าที่**. แหล่งที่มา <https://www.sesao8.go.th/about/vision>. สืบค้นเมื่อ 3 เม.ย. 66.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). **ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค**. กรุงเทพมหานคร: פרקหวานกราฟฟิค.
- สำราญ กำจัดภัย และผจงจิต อินทสุวรรณ. (2546). การพัฒนาหลักสูตรสร้างเสริมความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. **Naresuan University Journal** 2003. 11(2). 61-74.

สุทธิพร บุญส่ง และสายพิน สี่หรั่ง. (2563). การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจำจ่านิยามผสมผสาน
แนวคิดระบบคู่สัญญาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู.
วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(11). 199-214.

John W. Best. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice-Hall.

Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). **National Economic
and Social Development Plan No. 12 (2017-2021)**. Bangkok: Office of the Prime
Minister. (in Thai)

Stoltz P.G. (1997). **Adversity Quotient: Turning Obstacles into Opportunities**. John Wiley &
Son.